

Arbetslivskommissionen för livsmedelsbranschen, lägesbild 2018–2019

Arbetslivskommissionen för livsmedelsbranschen har utarbetat en lägesbild över kvaliteten på genomförandet av yrkesprov och bedömningen av kunskande inom sitt område. Till arbetslivskommissionernas uppgifter hör att årligen producera information om kvaliteten på genomförandet av yrkesprov och bedömningen av kunskandet inom den egna branschen (Statsrådets förordning om yrkesutbildning 673/2017). För detta uppdrag har arbetslivskommissionerna haft tillgång till uppgifter om uppföljning, bedömning och respons, bland annat utbildningsförvaltningens statistik- och styrningstjänster och i den nationella informationsresursen KOSKI.

Uppgifterna om utförda studieprestationer 2018 gjordes tillgängliga för kommissionerna våren 2019. Eventuella korrigeringar som läroanstalterna har gjort i KOSKI-informationen efter denna tidpunkt visas inte i denna lägesbild. Detta gäller även statistiken över mängden utförda studieprestationer 2019 som tagits fram ur informationsresursen KOSKI i början av 2020. De granskade prestationsmängderna publiceras senare i utbildningsförvaltningens statistiktjänst Vipunen.fi.

De uppgifter som har utnyttjats i lägesbilden har plockats direkt från informationsresursen KOSKI i den form som läroanstalterna har uppgett dem. Statistiken kan innehålla bristfälliga eller felaktiga uppgifter. Till exempel på grund av tekniska orsaker har alla uppgifter som antecknats i läroanstalternas egna studiehänteringssystem inte överförts korrekt till KOSKI. Dessa uppgifter statistikförs under punkterna "inga uppgifter"/"har inte meddelats".

Även kommissionernas besöksrapporter, begäran om rättelse och utlåtanden har använts som källmaterial.

Antal avlagda examina och examensdelar

Examen- och examensdelsprestationer	2018		2019	
	hela examen	examensdelar	hela examen	examensdelar
Grundexamen inom livsmedelsbranschen	893	6 013	837	6 602
Kompetensområdet för livsmedelsteknologi	97		75	
Kompetensområdet för bageribranschen	712		636	
Kompetensområdet för köttbranschen	40		82	
Kompetensområdet för mejeribranschen	36		43	
Tomma	8		1	
Yrkesexamen för livsmedelsförädlare	0	1	3	33
Kompetensområdet för tillverkning av alkoholdrycker	0		1	
Kompetensområdet för köttbranschen	0		1	
Kompetensområdet för mejeribranschen	0		0	
Kompetensområdet för livsmedelsbranschen	0		1	
Tomma	0		0	
Yrkesexamen inom livsmedelsindustrin	0	0	3	52
Kompetensområdet för livsmedelsproduktion	0		0	
Kompetensområdet för dryckesproduktion	0		0	
Kompetensområdet för industriell förpackning	0		0	
Kompetensområdet för foderproduktion	0		0	
Kompetensområdet för kvarnproduktion	0		0	
Kompetensområdet för mejeribranschen	0		0	
Kompetensområdet för livsmedelsbranschen	0		0	
Kompetensområdet för köttbranschen	0		3	
Tomma	0		0	
Yrkesexamen inom bageribranschen	0	12	43	274

Specialyrkesexamen inom livsmedelsbranschen	5	30	0	0
Specialyrkesexamen inom bageribranschen	2	6	43	29
Yrkesexamen för livsmedelsförädlare	0	6	6	17
Specialyrkesexamen i livsmedelsteknik	7	3	41	102
Specialyrkesexamen för konditormästare	23	30	10	25
Yrkesexamen för konditor	60	198	18	40
Yrkesexamen inom bageriindustri	0	1	0	0
Specialyrkesexamen för bagarmästare	6	14	1	3
Yrkesexamen för bagare	31	81	25	82
Yrkesexamen för köttförädlare	0	0	5	15
Yrkesexamen inom köttbesiktning	52	96	36	72
Yrkesexamen inom köttindustrin	19	40	18	36
Yrkesexamen för mjölkförädlare	7	29	6	16
Yrkesexamen inom mejeriindustri	4	12	0	0
Yrkesexamen inom vinproduktion	1	27	29	72
Totalt	1 110	6 599	1 124	7 470

* Uppgifterna hämtade 25.2.2019 (för 2018) och 15.1.2020 (för 2019) och uppgifterna har inte uppdaterats efter detta. Prestationerna för examensdelarna omfattar inte examensdelar som uppgetts vara lokala.

Målet med studierna per examensdel (antal)	2018	2019	2018	2019
	hela examen som mål	hela examen som mål	examensdelar som mål	examensdelar som mål
Grundexamen inom livsmedelsbranschen	5 941	6 401	72	201
Yrkesexamen för livsmedelsförädlare	1	29	0	4
Yrkesexamen inom livsmedelsindustrin	0	52	0	0
Yrkesexamen inom bageribranschen	12	260	0	14
Specialyrkesexamen inom livsmedelsbranschen	30	0	0	0
Specialyrkesexamen inom bageribranschen	6	26	0	3
Totalt	5 990	6 768	72	222

Diskussion

Antalet prestationer för examina och examensdelar, utveckling Marginellt avlagda examina och kompetensområden

Alla examensgrunder förutom en har trätt i kraft först den 1 augusti 2018 och det har ännu inte hunnit avläggas många prestationer enligt de numera gällande examensgrunderna. Om man ser på alla examina har antalet examina varit ungefär oförändrat 2018 och 2019. Antalet prestationer i examensdelarna har ökat med nästan tusen under 2019. Detta kan bland annat ha påverkats av ökad marknadsföring av examensdelarna och att arbetslivets behov beaktats.

Anordnande av examina

Examen	Anordnartillstånd	Aktiva anordnare
Specialyrkesexamen inom livsmedelsbranschen*	7	1
Grundexamen inom livsmedelsbranschen	57	57
Yrkesexamen för livsmedelsförädlare*	12	3
Yrkesexamen inom livsmedelsindustrin*	12	2
Yrkesexamen inom bageribranschen*	20	13
Specialyrkesexamen inom bageribranschen*	10	7
INNEHÅLLER INTE EXAMINA SOM ÄR I EN ÖVERGÅNGSTID		
* i kraft 1.8.2018		

** aktiviteten bestäms utifrån om utbildningsanordnaren/läroanstalten registrerat examens- eller examensdelsprestationer i den KOSKI-data från 2018 eller 2019 som tillställts kommissionen.*

Uppgifterna är hämtade 25.2.2019 (för 2018) och 15.1.2020 (för 2019) och uppgifterna har inte uppdaterats efter detta.

Ändringar i antalet anordnartillstånd och anordnande av examina

Det har inte skett väsentliga förändringar i antalet anordnartillstånd under 2018–2019.

För grundexamen är alla som fått anordnartillstånd aktiva anordnare, men för yrkes- och specialyrkesexamina är de aktiva anordnarna färre, särskilt för specialyrkesexamen inom livsmedelsbranschen, yrkesexamen för livsmedelsförädlare och yrkesexamen inom livsmedelsindustrin. Detta kan bero på att de nya examensgrunderna trädde i kraft först den 1 augusti 2018 och man har då ännu inte har hunnit planera den nya utbildningen, eller att efterfrågan inte är tillräcklig. I vissa fall har den ändrade finansieringen kunnat minska utbudet av yrkes- och specialyrkesexamina.

Fördelningen av examens-/examensdelsprestationer mellan utbildningsanordnarna

Under 2019 kom det examensprestationer (totalt 837) från 29 utbildningsanordnare: två stycken (cirka 7 procent av utbildningsanordnarna) större än de övriga (i Tavastland och huvudstadsregionen), där 20 procent av examina avlagts. Hos medelstora anordnare, 14 stycken (48 procent av anordnarna), avläggs cirka 62 procent av examina och de resterande 18 procenten av examina fördelar sig mellan 45 procent av anordnarna.

225 yrkesexamina och specialyrkesexamina avlades hos 36 anordnare. Till exempel i specialyrkesexamen inom livsmedelsbranschen en anordnare och 41 examina, i yrkesexamen inom bageribranschen 9 anordnare och 43 examina (2 stora anordnade 60 procent av alla examina), i yrkesexamen för köttbesiktning en anordnare och 36 examina, i yrkesexamen inom vinproduktion en anordnare och 29 examina. Övriga examina var enskilda prestationer som fördelades mellan flera olika examensanordnare

Geografisk och språklig täckning vid anordnande av examina

Täckningen är ganska god från Helsingfors till Rovaniemi: tyngdpunkten ligger i Nyland och Tavastland. I nordöstra Österbotten samt östra och norra Lappland ordnas ingen utbildning inom livsmedelsbranschen.

I Finland finns tre svenskspråkiga utbildningsanordnare inom livsmedelsbranschen.

Av alla examina avlades 99 procent av grundexamen inom livsmedelsbranschen på finska och en procent på svenska, 80 procent av specialyrkesexamen för konditormästare avlades på finska och 20 procent på svenska. Alla andra examina inom livsmedelsbranschen avlades till 100 procent på finska.

Kvaliteten på genomförandet av yrkesprov och bedömningen av kunnande

	2018	2019	2018	2019	2018	2019	2018	2019
Fördelningen av miljöer där yrkesprov genomförs	arbetsplats	arbetsplats	läroanstalt	läroanstalt	arbetsplats + läroanstalt	arbetsplats + läroanstalt	inga uppgifter	inga uppgifter
Grundexamen inom livsmedelsbranschen	47,6 %	48,5 %	6,9 %	6,5 %	1,9 %	1,5 %	43,6 %	43,5 %
Yrkesexamen för livsmedelsförädlare		72,7 %		15,2 %			100,0 %	12,1 %
Yrkesexamen inom livsmedelsindustrin		94,2 %						5,8 %
Yrkesexamen inom bageribranschen	66,7 %	65,0 %		20,4 %		5,5 %	33,3 %	9,1 %
Specialyrkesexamen inom livsmedelsbranschen	70,0 %		30,0 %					
Specialyrkesexamen inom bageribranschen		75,9 %		10,3 %	100,0 %			13,8 %
Medeltal	61,4 %	71,3 %	18,4 %	13,1 %	50,9 %	3,5 %	59,0 %	16,9 %

Bedömare (2019)	arbetslivet + lärare/utbildningsanordnare	endast lärare/utbildningsanordnare	endast arbetslivet	inga uppgifter
Grundexamen inom livsmedelsbranschen	43,7 %	12,0 %	1,1 %	43,2 %
Yrkesexamen för livsmedelsförädlare	87,9 %			12,1 %
Yrkesexamen inom livsmedelsindustrin	94,2 %			5,8 %
Yrkesexamen inom bageribranschen	61,7 %	29,6 %		8,8 %
Specialyrkesexamen inom livsmedelsbranschen				
Specialyrkesexamen inom bageribranschen	75,9 %	10,3 %		13,8 %
Medeltal	72,7 %	17,3 %	1,1 %	16,7 %

Genomförande av tvåpartsbedömning av kunnande

Tvåpartsbedömningen genomförs väl i övriga examina, men vad gäller yrkesexamen inom bageribranschen finns det mycket att förbättra. I fortsättningen kommer arbetslivskommissionen att utreda orsaken till detta bland annat under sina besök.

När det gäller grundexamen är det svårt att dra slutsatser, eftersom andelen saknade uppgifter uppgår nästan till hälften. Också andelen gemensamma examensdelar samt fel och brister i överföringen av uppgifter (överföring till KOSKI-systemet) påverkar.

Motiveringar för ordnande av yrkesprov vid läroanstalter

Kraven på yrkesskicklighet i vissa examensdelar kan inte påvisas på arbetsplatser i branschen, till exempel så kallade sockerarbeten och bröllopstårter, eftersom vissa metoder används endast på mycket få arbetsplatser. Det finns inte tillräckligt många företag, allt kunnande kan inte påvisas i företagen. Bra, nya lärmiljöer kan styra yrkesproven till läroanstalterna.

Rättelser av bedömning

Kommissionen har fått en begäran om rättelse av bedömning och kan inte göra generaliseringar utifrån denna.

Planer för bedömning av kunnande

Planerna för bedömning av kunnande har delvis varit halvfärdiga och mycket olika. I vissa fall har planen till stora delar endast innehållit kopierad officiell anvisningstext. Hos någon anordnare har planen varit mycket omfattande. I dessa fall kan det vara utmanande att använda planen som ett vardagsverktyg.

Kommissionen har fått fem begäran om utlåtande från ministeriet om planer för bedömning av kunnande. Kommissionen har i två fall förordat beviljande av anordnartillstånd i sitt utlåtande.

Genomförandet av den personliga tillämpningen i praktiken

Utifrån intervjuer i samband med besöken kan man konstatera att personlig tillämpning genomförs väl.

God praxis

En användarhandbok har utarbetats för undervisningspersonalen.

Goda kontakter till arbetslivet: regelbunden kontakt, arbetslivet tas med i planeringen, gemensamma evenemang.

När kontakten är kontinuerlig är det lättare att samarbeta.

Handledningen av studerande har ökat.

Utvecklingsområden i utbildningsanordnarnas verksamhet

Lärarresurserna är inte tillräckliga i utbildningsanordnarens lärmiljö; stora grupper, varvid enskilda studerande inte får tillräcklig personlig undervisning.

Samarbetet mellan läroanstalten och arbetslivet måste utökas ytterligare.

Det behövs gemensamma verksamhetsmodeller inom olika utbildningsområden.

Den minskade i finansieringen av utbildningen ses som ett problem - man har varit tvungen att minska närundervisningen.

Hur väl fungerar examensgrunderna

Examensgrundernas arbetslivsmotsvarighet

Grundexamen: de nuvarande examensgrunderna motsvarar relativt väl arbetslivets behov. Ibland har det förekommit funderingar kring hur man i ett litet företag eller på en liten ort får tillräckliga arbetsuppgifter för att påvisa kunnande. En examensdels omfattning kan kräva enorm planering.

Yrkes- och specialyrkesexamina lämpar sig bättre för arbetslivet; de har klara arbetsuppgifter/helheter i examensdelarna.

Genomförande av valfrihet vid avläggande av examina

I ljuset av statistiken har valbara examensdelar avlagts i stor omfattning och examensdelar har också kopplats till olika examina. En del är säkert också utvalda som följd av tidigare avlagd examen.

Yrkespersoners valfrihet måste också ökas över den egna kompetensen, eftersom arbetsplatserna behöver mångkunniga experter.

Behov av ytterligare anvisningar i fråga om kraven på yrkesskicklighet i examensdelarna eller sätten att påvisa yrkesskickligheten

Det vore bra om arbetsplatserna fick mer information och utbildning om kraven på yrkesskicklighet i examensdelarna.

Respons från arbetsplatshandledarna: förtydligade examensgrunder och bedömningskriterier, inte "fikonspråk". I examensgrunderna och -innehållet ska arbetslivets behov och vilken kompetens som eventuellt behövs inom den närmaste framtiden beaktas.

Erfarenheter av hur de nya examensgrunderna fungerar

I samband med besöken har det inte kommit några kommentarer om hur de nya examensgrunderna fungerar.